

Orsted: Jeg erkjender ganske vist at L. 3—19—7 mere indeholder en Politieforanstaltning end en Rettighed, som er givet til Jorddeelen for Jorddroten; men, naar det i Contracten er paalagt vedkommende Fæster, at han skal holde sig denne Lovs Forskrifter efterrettelig, er der derved gjort en contractmæssig Bestemmelse, ligesom der ogsaa kan tænkes mange Interesser, hvorfor det maatte være Jorddroten om at gjøre, at Fæsteren ikke uden hans Samtykke skulde kunne tage Jnderster tilhuse. Der er altsaa i alle de Tilfælde, hvor denne Forpligtelse er gjentagen i Fæstebrevet, en contractmæssig Rettighed tilstede, og jeg seer saaledes ikke, at der efter de Grundsætninger de, der have stillet Majoritetens Forslag i nærværende Sag, have vedkjendt sig om Contracters Ubødelighed, at der kan være nogen Grund til at ophæve den omhandlede Forpligtelse. Dette har Majoriteten heller ikke villet gjøre, men den har givet en Bestemmelse, som efter min Overbevisning er af den Natur, at den enten i alle andre Tilfælde vil gjøre den contractmæssige Forpligtelse til Intet, eller ogsaa vil i alle Tilfælde hele Loven træde i Kraft, og som Folge deraf vil den kun give Anledning til en Mængde Tvistigheder. Dersom Domstolene i at afgjøre den i Fæstebrevet indeholdte Forpligtelse skal have bindende Kraft eller ikke ville holde sig til de gjældende Grundsætninger og ikke finde, at der i selve den Anordning der udgaaer, er en Ophævelse af disse Grundsætninger, saa er det klart, at ingen Fæster i Medhold deraf kan blive berettiget til at modtage Jnderster, naar Lovbestemmelsen er gjentagen i Fæstebrevet, og det staaer, — jeg tør ikke paastaae i alle — men i den største Deel af de Fæstebreve, der ere udstedte her i Landet. Dersom der derimod skal indeholdes nogen særdeles Hjemmel i denne Lov, for at løse ogsaa den contractmæssige Forpligtelse, ved Siden af den lovmæssige Forpligtelse, hvortil den knytter sig, saa vil jo Bestemmelsen i saagodtsom intet Fæstebrev være bindende; thi man vil vistnok finde saa, om maakke intet Fæstebrev, i hvilke Bestemmelsen om at Fæstere ikke maae tage Jnderster tilhuse uden Eierens Samtykke er særøpet. Det er sagt ligesom i de allerfleste Til-

fælde, at der ei maa indtages Jnderster uden Eierens Samtykke; og det maa enten gjælde i alle Tilfælde eller ikke. Jeg indseer ikke rettere end, at man, ved at henwise til Domstolene, sætter disse i stor Forlegenhed, fordi man derved skaber Tvivl om Noget, som forhen var utvivlsomt, og man sætter tillige Parterne i stor Forlegenhed, fordi de enten ligesom maae give efter uagtet de troe at have Ret, eller udsætter den for at maatte udholde en vidtløftig Proces, for at gjøre deres Ret gjældende. Denne Fare vil ikke skade Fæsteren, fordi han, som en æret Landssthingsmand har ytret, vil faae Beneficium, og altsaa skjøndt han som den mindre Mægtige kunde synes mindre godt at kunne taale Processen, i Gjerningen vil være den, der bedst kan taale at underkastes Proces; men heraf vil Folgen blive, at den anden Part, hvis Ret man vil conservere, ikke er istand til at gjøre det under Betingelser, han ikke godt kan underkaste sig, thi han vil komme til at udholde en Proces gennem alle Instanser, som vil koste ham meget mere, end Gjenstanden kan være værd. Foruden at jeg ikke kan antage, at en saadan Bestemmelse i og for sig er hensigtsmæssig, troer jeg, at det fremgaaer tydeligt af et Foredrag, som er holdt her i Salen af et æret Medlem af Minoriteten, at Bestemmelsen paa ingen Maade vil fyldestgjøre de Grundsætninger, der have gjort sig gjældende i Folkethinget, og at man altsaa derved ikke kan opnaae, hvad man søger, nemlig at bringe Sagen tilende. Jeg sætter vistnok megen Pris paa, at begge Thingene kunne komme overeens; men dette maa dog være underordnet det, som man finder at være Ret, og jeg troer, at i nærværende Tilfælde vil Folgen heraf netop blive, at man ikke vil opnaae dette, uden ved at give Slip paa den Consequents, man hidtil har tagttaget i denne Sag. Af det nyligt berorte Foredrag fremgaaer ogsaa, hvilken særdeles Illusion denne Lov kan give Anledning til, og man seer af dette selv et nyt Beviis paa, hvor farligt det er at rokke ved indgaaede contractmæssige Forpligtelser. Medens man har troet, at der blev gjort Meget til Fordeel for Fæsterne ved Loven om Hovretens Afløsning, som her er vedtagen, erfarer man nu, hvorledes der i Bondens Interesse høres bittere Klager over de trufne Be-